

فلسفه و منطق

۱- گزینه «۱» - در قضیه «اسب موجود است» تفاوت اسب و وجود فقط در ذهن از جهت «مفهوم» است و گرنه در خارج از ذهن دو امر جداگانه به عنوان اسب و وجود نداریم بلکه ذهن ما در برخورد با واقعیت اسب دو مفهوم ذهنی از آن می‌سازد. اسب چیست؟ (ماهیت اسب) آیا اسب وجود دارد؟ (وجود اسب) تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۲»: در خارج از ذهن انسان هر شیء واقعی یک چیز است نه دو امر جداگانه.

گزینه «۳»: ذهن انسان در برخورد با هر واقعیت یگانه که در خارج از ذهن وجود دارد برای شناخت آن دو مفهوم ذهنی می‌سازد.

گزینه «۴»: در بحث مغایرت وجود و ماهیت منظور مفهوم ذهنی ماهیت و مفهوم ذهنی وجود است نه اشیاء و افراد خارج از ذهن.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۲)

۲- گزینه «۲» - برخی ماهیات هستند که به وجود آن‌ها یقین داریم مانند همه پدیده‌های طبیعی اعم از جاندار و بی‌جان مثل انسان و حیوان و گیاه و سنگ و کوه و ...

برخی ماهیات هستند که می‌دانیم این امور حداقل تاکنون به صورت قطعی وجود ندارند، مانند دیو - اژدهای هفت سر - گول شاخ‌دار و کوه قاف و دریای جیوه و ...

برخی ماهیت هستند که در مورد وجود داشتن یا نداشتن آن‌ها اختلاف نظر وجود دارد و محل بحث و مناقشه هستند مانند پدیده‌های ماوراءطبیعی مثل روح و فرشته و ...

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۳» و «۱»: خداوند ماهیت ندارد و وجود محض است.

گزینه «۴»: شریک‌الباری نیز ماهیت ندارد چون ممکن‌الوجود نیست و کوه قاف ماهیتی است که قطعاً معدوم است نه مشکوک.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۲)

۳- گزینه «۴» - در حمل اولی ذاتی موضوع و محمول اتحاد مفهومی و مصداقی دارند و تفاوت آن‌ها در اجمال و تفصیل و گستردگی است و در حمل شایع صناعی موضوع و محمول اختلاف مفهومی و اتحاد مصداقی و وجودی دارند.

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۱»: قضیه «انسان انسان است» حمل محمول بر موضوع به حمل اولی ذاتی است ولی محمول صرفاً تکرار موضوع است و گسترده‌تر از موضوع نیست بنابراین مثال درستی برای حمل اولی ذاتی هست ولی برای محمول گسترده‌تر از موضوع نه.

گزینه «۲» و «۳»: سؤال در مورد حمل اولی ذاتی است نه حمل شایع صناعی

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۲)

۴- گزینه «۳» - در قضیه «انسان مخلوق است» موضوع و محمول اختلاف مفهومی و اتحاد مصداقی و وجودی دارند بنابراین حمل محمول بر موضوع به حمل شایع صناعی است.

در حمل شایع صناعی چون مفهوم محمول خارج از ذات مفهوم موضوع است برای آن ضروری نیست و اثبات یا سلب آن از موضوع، نیاز به دلیل دارد.

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۱» و «۲»: قضیه به حمل شایع صناعی است نه اولی ذاتی

گزینه «۴»: در حمل شایع صناعی وجود محمول برای موضوع یا سلب آن از موضوع نیاز به دلیل دارد زیرا محمول ضروری و ذاتی موضوع نیست.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۲)

۵- گزینه «۲» - هر گاه در قضیه حملی رابطه محمول با موضوع به گونه‌ای باشد که عقل خود این رابطه را نپذیرد بلکه نقیض آن را بپذیرد رابطه امتناعی است مانند: عدد ۳ زوج است (عقلاً کاذب) $\neq$ عدد ۳ زوج نیست (عقلاً صادق)

و هر گاه رابطه محمول با موضوع به گونه‌ای باشد که عقل خود این رابطه را بپذیرد و نقیض آن را نپذیرد رابطه ضروری یا وجوبی است مانند:

عدد ۳ فرد است (عقلاً صادق) $\neq$ عدد ۳ فرد نیست (عقلاً کاذب)

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۱» و «۳»: در رابطه امکانی رابطه محمول با موضوع به گونه‌ای است که عقل هم خود رابطه و هم نقیض آن را ممکن می‌داند و از پذیرش قضیه به صورت موجه یا سالبه ترسی ندارد.

گزینه «۴»: ترتیب صورت سؤال رعایت نشده است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس دوم - جهان ممکنات - صفحه ۸)

- ۶- گزینه «۳» - برهان وجوب و امکان ابن‌سینا مبتنی بر مغایرت مفهوم وجود با ماهیت در ذهن است و این‌که هر ماهیتی ممکن‌الوجود است و تا واجب‌الوجود نشود وجود نمی‌یابد. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۲» و «۱»: وجوب و ضرورت مترادف‌اند، برهان ابن‌سینا یا سینوی به وجوب و امکان مشهور است.
- گزینه «۴»: برهان وجوب و امکان در کتاب اشارات ابن‌سینا آمده و لفظ صدیقین الهام گرفته از آیات قرآنی است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس دوم - جهان ممکنات - صفحه ۸)
- ۷- گزینه «۱» - از نظر ملاصدرا و طبق نظریه فقر وجودی یا امکان فقری، وابستگی و نیاز موجودات به خداوند ناشی از ضعف و نقص مرتبه وجودی جهان و موجودات آن است و خداوند وجودش غنای ذاتی داشته و بی‌نیاز مطلق است. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۲»: امکان ذاتی یا امکان ماهوی نظر ابن‌سینا و پیروان او در مورد ملاک وابستگی جهان به خداوند است.
- گزینه «۳» و «۴»: در حکمت متعالیه ملاصدرا اصالت با وجود است و ماهیت امری اعتباری است پس ماهیت ممکن‌الوجود موضوع بحث فلسفه ملاصدرا نیست. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس دوم - جهان ممکنات - صفحه ۸)
- ۸- گزینه «۴» - نسبت میان ممکن‌الوجود بالذات با واجب‌الوجود بالذات از نسبت‌های چهارگانه نسبت تباین است چون مصداق ممکن‌الوجود بالذات ماهیات‌اند و مصداق واجب‌الوجود بالذات فقط خداوند است.
- نسبت ممکن‌الوجود بالذات با واجب‌الوجود بالغیر عموم و خصوص مطلق و ممکن‌الوجود بالذات با ممتنع‌الوجود بالغیر نیز عموم و خصوص مطلق است ولی با هر دو (واجب‌الوجود بالغیر و ممتنع‌الوجود بالغیر) تساوی است که دایره هندسی گزینه «۴» آن را نمایش می‌دهد. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس دوم - جهان ممکنات - صفحه ۸)
- ۹- گزینه «۳» - رابطه والدین فرزندی یک رابطه بعد از وجود است زیرا پس از وجود والدین و صاحب فرزند شدن آن‌ها به آن‌ها نسبت داده می‌شود و رابطه حرکت و زمان رابطه وجودی است زیرا اگر حرکت نباشد زمان وجود ندارد و زمان تا وقتی وجود دارد که حرکت وجود دارد. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۱»: هر دو رابطه، رابطه وجودی است.
- گزینه «۲»: هر دو رابطه، رابطه بعد از وجود است.
- گزینه «۴»: ترتیب صورت سؤال در گزینه رعایت نشده است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس سوم - جهان علی و معلولی - صفحه ۱۵)
- ۱۰- گزینه «۴» - از نظر هیوم اصل علیت یک اصل غیرواقعی است که بنا به عادت ذهنی و بر اثر توالی پدیده‌ها و تعاقب آن‌ها در ذهن ساخته می‌شود. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۱»: دکارت اصل علیت را جزو مفاهیم اولیه و بدیهی می‌دانست که انسان از آن درک فطری دارد.
- گزینه «۲»: کانت اصل علیت را جزو مفاهیم پایه‌ای ذهنی می‌دانست که خودش در ذهن بوده و از جایی کسب نشده است.
- گزینه «۳»: از نظر تجربه‌گرایان انسان از طریق حس به توالی پدیده‌ها پی می‌برد و رابطه علیت را بنا می‌نهد. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس سوم - جهان علی و معلولی - صفحه ۱۵)
- ۱۱- گزینه «۴» - شیء ممکن‌الوجود ذاتاً هم امکان وجود دارد و هم امکان عدم بنابراین نیاز به یک عامل بیرونی یعنی علتی بیرون از خودش دارد تا ابتدا وجود او را برتری دهد (وجودش را واجب نماید) سپس شیء وجود یابد. ممکن‌الوجودی که به واسطه علت، ضرورت وجود می‌یابد همان واجب‌الوجود بالغیر است. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۲» و «۱»: سؤال به اصل وجوب علی و معلولی مربوط می‌شود.
- گزینه «۳»: ممکن است علت وجود داشته باشد ولی هنوز اراده‌ای برای ضرورت‌بخشی به معلول خود نداشته باشد و ماهیت ممکن‌الوجود همچنان ممکن‌الوجود باقی بماند. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس سوم - جهان علی و معلولی - صفحه ۱۵)
- ۱۲- گزینه «۱» - تخلف‌ناپذیری و حتمیت در نظام هستی نتیجه اصل وجوب‌بخشی علت به معلول است که انکار و تردید در آن به معنای این است که چه بسا یک علت موجود شود اما معلول آن پدید نیاید (معنای اول اتفاق) تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۲»: قسمت دوم گزینه نادرست است و اتفاق در معنای دوم به اصل سنخیت علت و معلول مربوط می‌شود.
- گزینه «۳» و «۴»: سؤال به اصل وجوب‌بخشی علت به معلول مربوط می‌شود نه اصل سنخیت علت و معلول. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس چهارم - کدام تصویر از جهان؟ - صفحه ۲۳)
- ۱۳- گزینه «۲» - معنای چهارم اتفاق، رخ دادن حادثه پیش‌بینی نشده است که با اصل علیت فلسفی تناقض ندارد زیرا میان این حوادث روابط علی و معلولی برقرار است ولی عامل نسبت به عوامل آگاه نیست. تحلیل گزینه‌های نادرست:
- گزینه «۱»: گزینه و تعبیر آن به اصل وجوب علی و معلولی مربوط می‌شود و ربطی به صورت سؤال ندارد بلکه به معنای اول اتفاق مربوط می‌شود.
- گزینه «۳»: رخ دادن حادثه پیش‌بینی شده در چهارچوب علت و معلول است.
- گزینه «۴»: قسمت اول گزینه به معنای دوم اتفاق اشاره دارد و قسمت دوم گزینه به معنای چهارم اتفاق. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس چهارم - کدام تصویر از جهان؟ - صفحه ۲۳)

۱۴- گزینه «۳» - تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۴» و «۱»: سؤال در مورد نظریه دوموکریتوس در مورد ماده اولیه پیدایش موجودات این جهان است که به اجزاء لایتجزی به نام اتم اعتقاد داشت نه هراکلیتوس.

گزینه «۲»: معنای اول اتفاق در مقابل اصل ضرورت و وجوب علی و معلولی است که پذیرش این معنای اتفاق حتمیت و قطعیت در نظام هستی را نفی می‌کند و عقلاً به نفی اصل علیت منجر می‌شود.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس چهارم - کدام تصویر از جهان؟ - صفحه ۲۳)

۱۵- گزینه «۳» - هر ماهیتی ذاتاً ممکن‌الوجود است و نیازمند به علت به گونه‌ای که تا از ناحیه‌ی علت خودش واجب‌الوجود نشود وجود نمی‌یابد بنابراین در سلسله ممکن‌الوجودها (جهان) واجب‌الوجودی است که وجودش ذاتی است و علت پیدایش و بقای جهان ممکنات است.

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۲» و «۱»: تعبیرهای ناقصی از رابطه‌ی خدا با جهان است که مبتنی بر برهان وجوب و امکان نمی‌باشد.

گزینه «۴»: جهان هستی ممکن‌الوجود بالذات است نه ممتنع‌الوجود بالذات و نه ممتنع‌الوجود بالغیر زیرا جهان هستی موجود است نه معدوم.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس پنجم - خدا در فلسفه (۱) - صفحه ۳۲)

۱۶- گزینه «۴» - مطابق با مفاهیم درسی کتاب درسی است. صفحه ۳۴ کتاب درسی

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۳» و «۱»: اگرچه افلاطون را ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی دانسته‌اند ولی او بیشتر به توصیف خداوند پرداخته است و تلاش‌های ارسطو در تدوین منطق و استدلال، قدم‌های اولیه برای استفاده از روش استدلالی در اثبات وجود خداوند است.

گزینه «۲»: لفظ فقط عبارت را نادرست نموده است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس پنجم - خدا در فلسفه (۱) - صفحه ۳۲)

۱۷- گزینه «۱» - دیوید هیوم فیلسوف اسکاتلندی‌الاصل انگلیسی قرن هجدهم است که در شناخت‌شناسی، حس و تجربه را تنها ابزار شناخت می‌داند و در رساله‌های خودش به نقد اصول و مبانی الهیات پرداخته است. تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۴» و «۳»: هیوم جزو فلاسفه آمپریست (تجربه‌گرا) است نه فلاسفه راشینالسیم (عقل‌گرا)

گزینه «۲»: از نظر هیوم منشأ شکل‌گیری برهان نظم مانند سایر شناخت‌های انسان تجربه است، هیوم فیلسوف تجربه‌گرایی است که عقل را به‌عنوان ابزار شناخت (عقل استدلالی فلسفی) قبول ندارد و دلایلی که صرفاً متکی به عقل باشند را مردود می‌داند.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس پنجم - خدا در فلسفه (۱) - صفحه ۳۲)

۱۸- گزینه «۳» - فیلسوف کسی نیست که عقیده‌ای نداشته باشد بلکه کسی است که براساس قواعد فلسفی عقیده‌ای را پذیرفته و با قواعد فلسفی از عقیده خود دفاع کند. تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه‌های «۴» و «۲» و «۱»: تعبیرهای کتاب درسی در مورد بحث فیلسوفان در مباحث خداشناسی فلسفی است.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس ششم - خدا در فلسفه (۲) - صفحه ۴۰)

۱۹- گزینه «۲» - برهان فارابی بر اصول زیر مبتنی است:

گزینه «۱»: در جهان موجوداتی هستند که معلول علت‌های خود هستند.

گزینه «۲»: وجود معلول مشروط به وجود علت است و علت تقدّم وجودی بر معلول خود دارد.

گزینه «۳»: تسلسل علل نامتناهی محال است زیرا مستلزم تناقض است.

تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۱»: هر سه قسمت گزینه نادرست است.

گزینه «۳»: تسلسل علل نامتناهی مستلزم تناقض است نه تضاد

گزینه «۴»: منظور از تسلسل در فلسفه، ترتب علت‌ها و معلول‌ها به صورت نامتناهی (پایان‌ناپذیر) است و متناهی یعنی پایان‌پذیر تسلسل نیست.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس ششم - خدا در فلسفه (۲) - صفحه ۴۰)

۲۰- گزینه «۴» - ابن سینا در کتاب رسالۃ‌العشق خودش، عشق الهی را علت پیدایش جهان دانسته که اشتیاق به کمالات و خیرات و گریز از بدی‌ها را در ممکنات تأمین می‌نماید و انس و محبت میان انسان و جهان ناشی از جاذبه همین عشق الهی است که خداوند در کُنه و ذات جهان هستی به ودیعت نهاده است. تحلیل گزینه‌های نادرست:

گزینه «۳» و «۱»: مباحث ابن سینا پیرامون تعریف عشق و ارتباط عشق الهی با انسان و جهان در رسالۃ‌العشق او آمده است.

گزینه «۲»: ابن سینا در کتاب رسالۃ‌العشق، علت بقای ممکن‌الوجودها (جهان هستی) را عشق خداوند به هستی دانسته است نه عقل.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس ششم - خدا در فلسفه (۲) - صفحه ۴۰)